

Το σημερινό τεύχος της Ουτοπίας είναι αφιερωμένο στον Χαράλαμπο Θεοδωρίδη (1883-1958), καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, «αθόρυβο εργάτη της νεοελληνικής παιδείας, ειδικά στους τομείς της ιστορίας, της φιλοσοφίας και της κοινωνικής ευαισθησίας», όπως σημειώνει ο Φ.Κ. Βώρος στο σύντομο βιογραφικό που δημοσιεύουμε. Ο Χ. Θεοδωρίδης, όπως πολλοί διανοούμενοι στον Μεσοπόλεμο, ξεκινώντας από μια ορθολογική και ουμανιστική ιδεολογία, προχώρησε προς το μαρξισμό και την Αριστερά. Απολύθηκε και αυτός από το πανεπιστήμιο, όπως και άλλοι πανεπιστημιακοί απολύθηκαν για τις ιδέες τους ή και για τη συμμετοχή τους στην «Εθνική» Αντίσταση. Υπενθυμίζω την περίπτωση δύο κορυφαίων από το χώρο των φυσικών επιστημών: του Νίκου Κιτσίκη και του Αχιλλέα Παπαπέτρου. Από το χώρο των ανθρωπιστικών σπουδών, υπενθυμίζω τα ονόματα του Ιμβριώτη, της Ρόζας Ιμβριώτη, του Παπαμαύρου. Με τις διώξεις των αριστερών πανεπιστημιακών, καθηγητών της μέσης και δευτεροβάθμιας, το μεταπολεμικό κράτος στέρησε την έρευνα και την παιδεία από μεγάλο μέρος του πιο αξιόλογου δυναμικού της. Το έργο όμως αυτών των πρωτοπόρων παραμένει ζωντανό στοιχείο του νεοελληνικού πολιτισμού, όπως παραμένει και το έργο αυτών που δεν τους δέχτηκε το ελληνικό πανεπιστήμιο: του Γληνού, του Κορδάτου, του Λεκατσά και τόσων άλλων. Με το σημερινό αφιέρωμα θελήσαμε να «τιμήσουμε» έναν από τους πρωτοπόρους της προοδευτικής σκέψης, όπως είχαμε κάνει παλαιότερα και για τον Λεκατσά και τον Ιμβριώτη.

Το σημερινό τεύχος κυκλοφορεί σε μια ιδιαίτερα ταραχμένη περίοδο. Στα καθ' ημάς: η κρίσιμη μάχη εναντίον της αναθεώρησης του άρθρου 16 του Συντάγματος κερδήθηκε (επί του παρόντος) χάρη στην αταλάντευτη μαχητική αντίδραση των φοιτητών, των μαθητών, των πανεπιστημιακών και των εκπαιδευτικών των άλλων βαθμίδων. Τι κάνουμε λοιπόν τώρα; Ποιοι θα είναι οι στόχοι του κινήματος για την υπεράσπιση του πανεπιστημίου από την επέλαση του νεοφιλελευθερισμού; Ο καθηγητής Γ. Τριμπέρης δίνει μια απάντηση στο ερώτημα. Άλλο μέτωπο που άνοιξε ήταν το μέτωπο για τη διδασκαλία της Ιστορίας, απ' αφορμή το βιβλίο της ΣΤ' Δημοτικού. Αλλά η επέλαση της μετανεωτερικής αποδόμησης της Ιστορίας δεν περιορίζεται στο Δημοτικό. Σήμερα δημοσιεύουμε ένα άρθρο του Χρ. Κάτσικα για την περίπτωση της Ιστορίας του Γυμνασίου. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιεύσουμε μια συστηματική και εκτενή κριτική του βιβλίου της ΣΤ' Δημοτικού από τον Ε. Μπιτσάκη. Αλλά το ρωμαλέο κίνημα των φοιτητών και των εκπαιδευτικών ανέδειξε άλλη μία τάση του σημερινού κράτους: τη μηδενική ανοχή στη λαϊκή διαμαρτυρία και τη συνακόλουθη, πρωτοφανή για τα τελευταία χρόνια, κρατική καταστολή. Το άρθρο του Δ. Μπελαντή αναλύει αυτό το φαινόμενο. Αυτά ως προς τα καθ' ημάς. Τέλος, ένα από τα μεγάλα προβλήματα που ανέδειξε η σύγκρουση στο χώρο της ανώτατης παιδείας, το οποίο έγινε αντικείμενο συστηματικής διαστρέβλωσης από την κυβέρνηση, από μέρος των ΜΜΕ, από πολιτικούς

και αυτόκλητους «αναλυτές» είναι το ζήτημα του πανεπιστημιακού ασύλου. Στο πρόβλημα αυτό αναφέρεται το άρθρο του καθηγητή Γ. Σταμάτη. Διεθνώς, παρακολουθούμε τη συνέχιση της σφαγής στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, την επιθετικότητα του Ισραήλ και τις συνεχιζόμενες απειλές των ΗΠΑ εναντίον του Ιράκ. Η αποσταθεροποίηση της Μέσης Ανατολής με τους πολεμικούς τυχοδιωκτισμούς των ΗΠΑ και των συμμάχων τους δεν είναι απλώς εκδήλωση της στρατιωτικής ισχύος των ΗΠΑ. Είναι ταυτόχρονα εκδήλωση της κρίσης μιας «αυτοκρατορίας» που αναζητά μια «έξοδο κινδύνου» η οποία οδηγεί σε ακόμα μεγαλύτερα αδιέξοδα και μεγαλύτερες καταστροφές. Το άρθρο του Π. Παπακωνσταντίνου αναλύει αυτή την πραγματικότητα.

«Καιροί της πανούκλας». Ας χαρούμε λοιπόν, σαν ανάσα, την ομορφιά της ποίησης. Ο Κ. Παλαιολόγος σχολιάζει και παρουσιάζει σε μετάφραση ποιήματα του ποιητή Μανουέλ Αλτολαγκίρε, εντάσσοντας το έργο του στο ευρύτερο ριζοσπαστικό κίνημα της «γενιάς του '27» στην Ισπανία.

Ως προς την ενότητα Κίνηση Ιδεών. Κυρίως μετά την πτώση της δικτατορίας έκανε την εμφάνισή του ένα θορυβώδες («νεοορθόδοξο») ρεύμα στη χώρα μας. Το ρεύμα αυτό, ετερόκλητο ως προς τις συνιστώσες του, δεν είδε την κρίση της ελληνικής κοινωνίας ως κρίση του ελληνικού καπιταλισμού με τις δικές του ιδιομορφίες (σχετικά υπό ανάπτυξη, αναρχική ανάπτυξη, τεχνολογική εξάρτηση, επιρροή ξένων ιδεολογικών ρευμάτων κλπ.). Την είδε ως προϊόν της αντίθεσης της «καθ' ημάς Ανατολής» (χριστιανικής κλπ.) με την τεχνοκρατική (όχι την καπιταλιστική) Δύση. Δηλαδή ως αντίθεση του ορθολογισμού, της επιστήμης και του μαρξισμού με μια εξιδανικευμένη και συχνά αθεμελίωτη λογικά «καθ' ημάς Ανατολή». Στο «νεοορθόδοξο» ρεύμα μετείχαν άνθρωποι που θεωρούσαν τον εαυτό τους μαρξιστή (Μοσκόφ, Ζουράρις και άλλοι), μέχρι συντηρητικοί όπως ο Γιανναράς και άλλοι που πέρασαν από την Αριστερά και προσγειώθηκαν στο χώρο μιας αντιδραστικής θεώρησης της φιλοσοφίας και της χριστιανικής θεολογικής σκέψης. Στους τελευταίους ανήκει ο Στέλιος Ράμφος, αριστερός κάποτε, πλατωνικός στη συνέχεια, χριστιανός, αντικαπιταλιστής και πρόσφατα υμνητής της τεχνοκρατικής ιδεολογίας, του νεοφιλελευθερισμού και των ΗΠΑ. Μια όψη της ιδεολογίας του, που σχετίζεται με την προσπάθεια για ιδιωτικοποίηση της ανώτατης παιδείας, «αποδομεί» ο Γ. Σταμάτης.

Η εικονογράφηση του σημερινού τεύχους είναι αφιερωμένη στον ζωγράφο Λευτέρη Ρόρρο, ποιη, δυστυχώς έζησε τόσο λίγο (1939-1967), αλλά που άφησε ένα έργο δυνατό, ευαίσθητο και ποιητικό. Η αναδρομική του έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη, κτήριο οδού Πειραιώς, εγκαινιάσθηκε στις 12 Απριλίου και θα διαρκέσει ως τις 6 Μαΐου του 2007. Ο Λευτέρης Ρόρρος υπήρξε φίλος και συμφοιτητής και το μικρό αυτό αφιέρωμα είναι ένα ελάχιστο δείγμα αγάπης και σεβασμού στη μνήμη του.

Μαρία Κοκκίνου